

De ce Israel nu s-a alăturat blocului comunist?

על התוספת 6 בנובמבר 1953

Zilele acestea s-au împlinit 70 de ani de la o serie de evenimente în Israel care au pus capăt intențiilor multora ca în noul stat Israel să se instaureze un regim socialist, legat de Uniunea Sovietică, aflată atunci sub conducerea lui Stalin.

Simpatia multor evrei veniți în Israel față de regimul comunist din Uniunea Sovietică a crescut imediat după instaurarea definitivă a acestuia, în anii 1920. Această simpatie s-a dovedit atât de puternică încât a adus după sine decizia unora de a pleca să trăiască în „raiul bolșevic”. Despre rezultatele tragice ale acestei experiențe am scris în articolul „[Soarta kibutului Vojo Nova din URSS](https://baabel.ro/2020/08/soarta-kibutului-vojo-nova-din-urss/)” (<https://baabel.ro/2020/08/soarta-kibutului-vojo-nova-din-urss/>). **Cu toate acestea și cu toate știrile care veneau de acolo, privitor soarta evreilor – interdicțiile pe care le suportau, expulzările în Birobidjan, etc. – simpatia nu diminuă deloc.** Aceasta și, mai ales, venerația față de Stalin s-au întărit mult după al Doilea Război Mondial. În ochii multora, Stalin era salvatorul rămășițelor evreimii, eliberatorul lor din lagărele naziste. Pe de altă parte, Stalin vedea în viitorul stat Israel încă o ramură comunistă, în afara blocului european, asemeni Mongoliei, Chinei și (mai târziu) Coreei de Nord sau Cubei. Aceasta este explicația câtorva gesturi extraordinare făcute de URSS în această perioadă grea, două dintre ele foarte semnificative. Prima este votul pentru adoptarea de către Adunarea Generală ONU a Hotărârii 181, privind împărțirea Palestinei în două zone: una evreiască și una arabă. Printre cele 33 de state care au votat favorabil în 29 noiembrie 1947, s-au numărat URSS, Ucraina, Bielorus, Cehoslovacia și Polonia. URSS a adus cu ea patru țări comuniste. Fără acest vot și fără discursul rostit de Andrei Gromîko, ambasadorului URSS la ONU, în 14 mai 1947, care pleda pentru un singur stat în Palestina, s-ar fi putut ca hotărârea nu ar fi trecut. Al doilea gest important al URSS a fost și mai neobișnuit. Toate statele, inclusiv SUA, au boicotat aprovizionarea cu armament a noului stat Israel. Nimeni nu era de acord să dea o mână de ajutor trimițând noului stat armamentul de care avea nevoie stringentă, atunci când a fost atacat de cinci țări arabe. Singura țară care a trimis arme Israelului a fost Uniunea Sovietică a lui Stalin.

Armele nu au venit direct, ci prin intermediul Cehoslovaciei care a ascultat de ordinul Moscovei. Aceste arme au servit armata israeliană mai bine de zece ani. În 1960, când m- am înrolat în armată, toate exercițiile de recrutare le făceam cu „cehii”, puștile venite din Cehoslovacia în timpul războiului de independență. Mai târziu au fost înlocuite cu „Uzi”, de fabricație israeliană. Această „idilă subterană” a luat sfârșit în septembrie 1949. Oare ce a determinat atunci Uniunea Sovietică să modifice radical politica sa și a blocului comunist față de Israel? Este greu de ghicit, dar a fost deschiderea ambasadei Israelului la Moscova și venirea primului ambasador, Golda Meir. Primul semn îngrijorător pentru Moscova a fost primul Șabat: ea s-a dus la sinagogă și pe străzile învecinate s-au adunat mii de evrei veniți s-o vadă pe prima ambasadoare a Israelului la Moscova. Mai „rău” a fost de Roș Hașana și Iom Kipur. Aceste evenimente au schimbat complet atitudinea lui Stalin față de statul Israel, care a rămas aceeași până la căderea comunismului.

Totuși, în Israel venerarea lui Stalin nu a încetat nici măcar o clipă. Această atitudine o aveau toți oamenii de stânga care formau câteva partide și constituiau o majoritate covârșitoare. Să nu uităm că majoritatea primelor *aliyot* erau tineri socialiști, care visau să instaureze sistemul socialist-comunist în țara pe care o construiau. Ei au implementat acest vis în kibuturi, pe care le-au instituit în cei cincizeci de ani dinaintea înființării statului. Au

format câteva partide care au participat la primele alegeri, în ianuarie 1949. Cele două mari partide de stânga aveau împreună o majoritate absolută: 65 de voturi din 120. Au făcut ele o coaliție? Da de unde! Ben Gurion, șeful partidului *Mapai*, a hotărât cu mult timp înainte că regimul în viitorul stat israelian nu va fi socialist, ci democrat-capitalist. Deoarece majoritatea adeptilor alăturării la blocul sovietic erau membri ai *Mapam*, după publicarea rezultatelor alegerilor, el a decis ca din coaliția de guvernare să facă parte partidele de centru, inclusiv cele religioase. De fapt, punea o singură condiție, exprimată printr-o sintagmă care avea să devină dicton: „*Bli Herut uvli Maki*” (Fără Herut și Maki). Acest principiu l-a călăuzit până la sfârșitul mandatului său de prim ministru, în 1963. *Herut* era alcătuit din urmașii revizioniștilor (care se află la conducerea țării începând din 1977 - cu două întreruperi - sub denumirea *Likud*). Formațiunea de extremă stângă, *Maki*, era partidul comunist israelian, care în prezent se regăsește într-un partid mixt de evrei și arabi numit *Hadaș*. Astfel, la primele alegeri, partidul *Mapam* a rămas în afara guvernului.

Dezbinarea organizației *Hakibutz hameuhad*

Această organizație era cea mai mare dintre toate organizațiile de kibuțuri. Membrii ei făceau parte din două partide: *Mapai* (care conducea țara, având ponderea cea mai mare în populația generală) și *Mapam* (care s-a format în anii 1940 din alte partide), având majoritatea membrilor proveniți din kibuțuri. Se poate afirma că *Mapam*, care era mai de stânga, considera că membrii *Mapai* s-au îndepărtat de drumul socialismului, îndreptându-se către capitalism.

Divergențele nu erau doar politice, ci legate mai ales de viața de zi cu zi a kibuțului. Trebuie să înțelegem că în interiorul kibuțului practic totul era în comun, exceptând viața de cuplu. Copiii trăiau în comun și odată pe săptămână puteau veni la părinți, dacă voiau. Toată lumea mânca împreună într-o sală de mese comună, unde fiecare făcea de serviciu atunci când îi venea rândul. Toți mâncau aceeași mâncare. Și spălătoria era comună, astfel încât toți puteau să știe ce are fiecare în pantaloni. Încetul cu încetul au apărut divergențe în legătură cu acest mod de viață. S-a adăugat și problema celor care aveau slujbe în afara kibuțului și erau obligați să-și predea salariul kibuțului. Mai târziu, după înființarea Israelului, au început să vină voluntari din țările scandinave și din Germania și unii tineri se căsătoreau cu ei și părăseau kibuțul. Alții mergeau în oraș să învețe și nu mai reveneau. Aceste divergențe interne au divizat membrii în mai multe tabere. Una dintre cele mai dure neînțelegeri a fost provocată de atitudinea față de Stalin și de URSS. Cei de stânga îl venerau pe Stalin, care era un sfânt pentru ei. Portretele sale erau expuse și în locuințele lor.

Din pricina unora dintre aceste dispute, dezbinarea a început încă în anii 1940, dar apogeul a venit în 1950, când primul kibuț, unul din cele mai vechi și mai mari, s-a împărțit în două. În vara anului 1951, kibuțul Așdot-laakov s-a împărțit în Așdot-laakov *Ihud*, aparținând adeptilor *Mapai*, care au format organizația *Hakibutz haartzi*, și Așdot-laakov *Meuhad* în care se aflau mai ales membrii partidului *Ahdut Haavoda* (o fracțiune al partidului *Mapam*). Astăzi, *Mapai* și *Ahdut Haavoda* formează partidul *Haavoda*.

Acest proces de divizare a kibuțurilor din organizația *Hakibutz Hamaeuhad* a continuat până în toamna anului 1955 când s-a divizat și ultimul dintre ele, Ein Harod. Trebuie să înțelegem că dezbinarea a pornit de la indivizi: oamenii nu mai vorbeau între ei, familii s-au împărțit în două, trebuia împărțită toată proprietatea și construit un kibuț nou.

Experiența mea

Eu am apucat să trăiesc pe pielea mea și viața în kibuț și marea dezbinare. În 1960, înainte de a începe armata, m-am încadrat voluntar timp de șase luni într-un kibuț pentru a o ajuta pe mama, care era văduvă cu doi copii și lucra din greu pentru a-și câștiga pâinea. Astfel, am putut să o scutesc de banii cheltuiți pe întreținerea mea. M-am încadrat la kibuțul Ghivat Haim care se împărțise în două. Am optat pentru Ghivat Haim *Ihud*, nu din cauze politice, ci fiindcă ei primeau voluntari. Nu numai că am învățat pe pielea mea totul despre viața din kibuț, am fost martor la tragedia care a trecut peste acest kibuț divizat doar cu câțiva ani înainte.

Cele două kibuțuri erau învecinate, fiind străbătute numai șoseaua de legătură la drumul național numărul 4. Singurul loc unde se întâlneau oamenii era stația de autobuz. Nu-și spuneau nici măcar *Șalom*, cu toate că toți se

cunoșteau și unii erau chiar rude. Nici vorbă să se fi vizitat reciproc. Era o dezbinare tragică a familiilor, mai ales după ce unii, supraviețuitori al holocaustului au trecut deja prin separări.

Iată un episod interesant care poate clarifica situația. Unul dintre cei mai puternici oameni din Israel, în domeniul economiei, era membru în celălalt kibut, *Meuhad*. Poate că unii dintre cititori îi cunosc numele: Ițhak Ben Aharon, care a fost mulți ani șeful Histadrutului (uniunea sindicatelor). Dacă un membru din kibutul *Ihud* avea nevoie să vorbească cu el, nu putea trece șoseaua să-l vadă. Trebuia, în cel mai bun caz, să se deplaseze să la Tel Aviv, unde era biroul lui.

Israel - o democrație occidentală

Hotărârea lui David Ben Gurion - care încă din tinerețe, din Rusia, era un socialist devotat - de a se orienta spre vest, a stabilit soarta israelienilor. Faptul că Israelul face parte din blocul occidental de țări democratice a determinat și caracterul relațiilor cu Uniunea Sovietică și cu statele blocului comunist. Acum 70 de ani, la sfârșitul anilor 40 și începutul anilor 50, această alegere era pe o muchie de cuțit și ea a avut printre cauze și personalitatea lui Iosif Vissarionovici Stalin, pe care Ben Gurion îl poreclise „gruzinul beat”. Adepții „soarelui popoarelor” erau orbi față de atrocitățile comandate de acest tiran, care au provocat moartea a zeci de milioane de oameni, printre care zeci de mii sau chiar sute de mii de evrei. Când a murit marele conducător, simpatizanții săi din Israel au ținut doliu și au vărsat lacrimi amare pentru uriașa pierdere.

Despărțirea Israelului de marele conducător și de URSS nu a avut doar aspecte politice și nu s-a soldat doar cu susținerea pe care URSS a acordat-o statelor arabe în războiul contra „dușmanului sionist”. Ea a afectat și zeci de familii israeliene care s-au despărțit pentru ani mulți și a dus la separarea organizațiilor care fuseseră construite ca să apere noua țară și să-i asigure hrana necesară, adică kibuțurile.

Și astăzi sunt controversate uriașe între diferite părți ale populației, însă cel puțin nu se ajunge la acte disperate, la destrămarea unor familii sau organizații. Pe de altă parte, îi putem lăuda pe acei oameni, care după ce au construit cu mâinile lor kibuțurile, au fost gata să distrugă roadele muncii lor, din considerente pur ideologice. Astăzi nu mai sunt astfel de oameni pe planeta noastră.

A apărut în revista Baabel (octombrie 2021)